

Závěrečná zpráva o řešení projektu FRVŠ 2008

Název projektu: Význam mediálních sdělení

Číslo projektu: 1844/2008

Tématický okruh a specifikace projektu: F5 a

Řešitel projektu: Mgr. Michal Šimůnek

Katedra, fakulta, univerzita: katedra společenských věd Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Kontakt na řešitele: Katedra společenských věd PF JU

U Tří lvů 1/A

371 15 České Budějovice

tel.: 387 773 383

e-mail: simunek@pf.jcu.cz

Cíle řešení

Cílem řešeného projektu byla inovace předmětu *Význam mediálních sdělení*, který je zaměřen na analýzu mediálních obsahů a širšího kontextu produkce, distribuce a recepce médií. Inovace spočívala zejména ve dvou bodech:

1) *Obsahové rozšíření předmětu*

Předmět původně seznamoval posluchače se základy sémiotické analýzy, nová podoba předmětu se zaměřuje i na obsahovou a diskursivní analýzu a dále na etnografické a antropologické výzkumné metody (zejména ve snaze postihnout a studentům přiblížit roli médií v každodenním životě). Náměty pro studentské projekty a aktivní práci s médii jsou dále čerpány z oblasti vizuální sociologie.

2) *Vytvoření on-line rozcestníku a databáze elektronických textů* pro studijní účely posluchačů nejen předmětu *Význam mediálních sdělení*, nýbrž i dalších předmětů zaměřených na mediální výchovu.

Postup a způsob řešení

Řešení grantového projektu sestávalo ze čtyř provázaných a paralelně probíhajících činností:

1) *Výběr a nákup literatury*

Nákup knih probíhal v průběhu celého roku zejména v závislosti na postupném pročitání knih již zakoupených. Výběr knih byl dán jednak tématickým zaměřením inovovaného kurzu (vybrané teorie a výzkumné metody užívané při analýze mediálních sdělení s důrazem na technické obrazy a vizuální média: fotografie, televize, digitální média), jednak jsem se snažil nakoupit knihy, které jsou běžně v České republice (knihovny, knihkupectví) nedostupné. Zejména z druhého důvodu se omezil nákup knih pouze na cizojazyčnou literaturu.

Pořízenou odbornou literaturu lze rámcově rozdělit do čtyř oblastí:

a) Vizuální kultura a fotografie

Do této oblasti řadím zejména knihy přehledového charakteru.

b) Populární (amatérská, rodinná) fotografie

Ve výuce předmětů z oblasti mediální výchovy se mi osvědčilo demonstrovat vybrané metody na takové mediální praxi, která je charakteristická tím, že sféru produkce, distribuce a recepce mediálních obsahů téměř výhradně zajišťují samotní sociální aktéři. Rodinná/amatérská fotografie je pro tyto účely obzvláště vhodná, studenti jsou

zpravidla s rodinnou fotografií obeznámeni a mnohdy ji vnímají jako každodenní a tudíž nereflektovanou mediální praxi. Odkouzlování rodinné fotografie za použití vybraných analytických metod je tak pro posluchače motivující, neboť se bezprostředně dotýká jejich osobních zkušeností s médii.

c) Metody sběru (vizuálních) dat, metodologie analýzy médií, antropologie médií (přehledové knihy)

V této skupině jsou knihy přehledově pojednávající o kvalitativních a kvantitativních metodách analýzy médií, knihy o antropologii médií a vizuální sociologii (s důrazem na využití fotografie jako nástroje sběru dat i jako předmětu sociologické analýzy).

d) Obsahová analýza

V této skupině jsou knihy věnované výhradně obsahové analýze mediálních sdělení.

e) Sémiotika

V této oblasti jsou knihy zaměřené na postižení sémiotického přístupu ke studiu a analýze mediálních sdělení.

f) Analýza diskurzu

V této skupině jsou knihy zaměřené na analýzu diskurzu/dispozitivu médií a na analýzu diskurzů, které prostřednictvím médií promlouvají.

Kompletní seznam knih rozdělený do výše uvedených oblastí je přiložen k závěrečné zprávě (viz. **Příloha 1**).

2. *Digitalizace vybraných textů pro studijní účely*

Z celkového počtu 35 pořízených knih bylo 25 zdigitalizováno zcela, z 10 zbývajících knih byly zdigitalizovány jen některé vybrané pasáže. Digitalizace knih probíhala v průběhu celého roku v závislosti na termínech nákupu a doručení jednotlivých knih. Všechny knihy jsou studentům přístupné v knihovně PF JU, respektive jim je zapůjčují osobně ze své dlouhodobé výpůjčky. Důvodem digitalizace je zejména ta skutečnost, že knihy byly zakoupeny vždy v jednom exempláři a tudíž by je nebylo možno v plné míře využít při výuce (předmět *Význam mediálních sdělení* je každoročně otevírán pro 30 studentů, některé texty jsou dále využívány ve výuce dalších předmětů mediální výchovy a rovněž jsou studentům poskytovány pro účely psaní ročníkových a diplomových prací).

3. *On-line zpřístupnění některých textů studentům*

Ve smyslu autorského zákona jsou elektronické texty přístupné pouze posluchačům daného kurzu (jsou chráněny heslem), po domluvě s vyučujícím mohou být poskytnuty i ostatním posluchačům Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Studentům nejsou dále zpravidla poskytovány digitální verze celých knih (opět s ohledem na autorská práva a velikost datového prostoru určeného pro katedru společenských věd – kniha o rozsahu 300 stran má v digitální podobě cca 50 MB), nýbrž vždy pouze pro výuku relevantní kapitoly. Celé knihy v digitální podobě poskytují studentům píšícím ročníkové a diplomové práce. On-line je zpřístupněn plný seznam zakoupených knih (http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/texty/knihy_seznam.pdf).

4. *Samotné rozšíření náplně kurzu*

Kurz *Význam mediálních sdělení* je vyučován vždy v letním semestru. V letním semestru akademického roku 2007/2008 byla inovace kurzu (zejména ve smyslu využití z grantu zakoupené literatury) omezená, a to zejména vzhledem k tomu, že

objednání a doručení většiny knih proběhlo až v druhé polovině či na konci letního semestru akademického roku 2007/2008. Zakoupenou a zdigitalizovanou literaturu tak budu využívat zejména v letním semestru akademického roku 2008/2009 a v letech následujících. V průběhu kalendářního roku 2008 však již byla literatura využívána studenty při psaní ročníkových a diplomových prací a částečně v kurzu *Média, společnost a kultura*, který probíhal v ZS 2008/2009 (viz. http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/MSK_texty_heslo.php; heslo „kazdodennost“). Syllabus inovovaného kurzu *Význam mediálních sdělení* přiložený k projektu zůstane téměř nezměněn. Na základě prostudované literatury a zpětné vazby od studentů bude kladen trochu menší důraz na představení mnohdy komplikované teorie a naopak více pozornosti bude věnováno praktickým cvičením studentů (dovednostní složka mediální výchovy) – podrobněji např. má prezentace v rámci *Semináře k teorii a didaktice mediální výchovy pro studenty a učitele*, který uspořádala KSV PF JU 4. prosince 2008 (viz. http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/texty/simunek_prezentace.pdf).

Výsledky a výstupy řešení

Řešený grantový projekt má tři hlavní výstupy:

1) Rozšíření náplně kurzu *Význam mediálních sdělení*

Syllabus inovovaného kurzu je přiložen k původnímu projektu. V této podobě zůstane téměř nezměněn: změněna bude pouze literatura

(viz. http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/VMS_texty_heslo.php, heslo „kazdodennost“) a povinnosti studentů budou rozšířeny o samostatné „fotografické projekty“, které budou posluchači zpracovávat v průběhu semestru a ve kterých budou procvičovat využitelnost dílčích aspektů probíraných metod v pedagogické praxi učitele ZŠ (např. obsahová analýza rodinného alba, sémiotická analýza vybrané fotografie z rodinného alba, diskurzivní prostory rodinné fotografické praxe atd.). Dílčí problémy řešené v rámci kurzu jsou ve zjednodušené a zkrácené podobě k nahlédnutí ve výše zmíněném příspěvku předneseném v rámci *Semináře k teorii a didaktice mediální výchovy pro studenty a učitele*

(viz. http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/texty/simunek_prezentace.pdf), některé náměty fotografických projektů založených na aktivním fotografování jsou dále zpřístupněny na adrese http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/fotoprojekty.html.

2) Pořízení literatury ke studiu médií (*metody analýzy mediálních sdělení*)

Seznam zakoupené literatury je zařazen do **Přílohy 1**. Knihy jsou zaneseny do elektronické knihovny databáze Ústřední knihovny PF JU (zde jsou přístupné všem posluchačům JU). V současné době mám knihy ze studijních důvodů v dlouhodobé výpůjčce, na vyžádání je však poskytuji posluchačům ke studiu. Digitalizované texty jsou poskytovány studentům píšícím ročníkové a diplomové práce, literatura k jednotlivým kurzům je dostupná on-line všem posluchačům kurzu popřípadě dalším zájemcům z řad studentů JU

(viz. http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/VMS_texty_heslo.php; heslo „kazdodennost“).

Pedagogická fakulta doposud nedisponovala téměř žádným odborným textem věnujícím se problematice metodologie analýzy mediálních sdělení a jen základní literaturou věnující se dalším aspektům mediálních studií a mediální výchovy.

Nákupem knih z prostředků grantu byl významně rozšířen knihovní fond fakulty v oblasti mediálních studií.

3) *Vytvoření rozcestníku a on-line databáze elektronických textů, které jsou umístěny na serveru fakulty a jsou přístupné studentům pedagogické fakulty*

Vzhledem k tomu, že se katedra společenských věd Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity stále více orientuje na problematiku mediální výchovy, vznikl koncem kalendářního roku na webových stránkách katedry odkaz na „mediální výchovu“, pod kterým studenti naleznou literaturu ke kurzu *Význam mediálních sdělení* a představení některých dalších aktivit katedry v oblasti mediální výchovy (stránky jsou v aspektech přesahujících výstup z řešeného grantu prozatím ve fázi zrodu). S ohledem na autorský zákon nejsou texty volně dostupné, nýbrž jsou vždy chráněny heslem. Rozcestník se snaží studentům poskytnout seznam vybraných významných on-line zdrojů pro studium médií

(viz. http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/odkazy.html). Vedle samotného inovovaného sylabu a zakoupené literatury je tak řešený projekt prezentován zejména pod odkazem

http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/spol_vedy/MV/home.html.

Výše finančních prostředků a zdůvodnění jejich použití

V rámci řešeného projektu byly přidělené prostředky čerpány výlučně na úhradu běžných nákladů. Knihy byly nakupovány prostřednictvím Ústřední knihovny PF JU. Po nákupu literatury zůstalo z přidělených prostředků nevyčerpáno Kč 31,-- za které již nebylo možno realizovat nákup žádné relevantní knihy. Za tuto částku byl nakoupen drobný kancelářský materiál. Stipendium ve výši Kč 10 000,-- bylo vyplaceno za digitalizaci a editaci vybraných textů (25 celých knih, ze zbývajících 10 knih byly naskenovány vybrané kapitoly). Stipendium bylo vyplaceno za práci v rozsahu cca 110 hodin. Všechny finanční prostředky byly čerpány výhradně k cílům vymezeným v projektu.

Běžné náklady:

- knihy	Kč 29 969,--
- drobné kancelářské prostředky.....	Kč 31,--
- stipendium.....	Kč 10 000,--

Celková výše přidělené a čerpané dotace Kč 40 000,--

V průběhu řešení nedošlo k přesunu žádných částek v rámci jednotlivých položek.